

Mall för ansvarsutredning

Om mallen

Denna mall har tagits fram för att underlätta ditt arbete med att reda ut ansvaret för att undersöka eller åtgärda ett förorenat område. Mallen kan användas för att upprätta en ansvarsutredning när bidrag till efterbehandlingsåtgärder ska sökas hos Naturvårdsverket. Den kan också användas när ett föreläggande ska riktas mot någon som är ansvarig för efterbehandling, till exempel verksamhetsutövare eller fastighetsförvärvare.

Om du under arbetet med ansvarsutredningen kommer fram till att det finns någon att rikta ett föreläggande mot, och det därför inte är aktuellt att söka statliga bidrag till efterbehandlingen, måste du inte redogöra för resten av ansvarskedjan i ansvarsutredningen. I föreläggandet redogör du bara för adressatens ansvar. Trots detta kan det vara bra att fortsätta utredningen så att den omfattar alla ansvarskategorier, så du får hela bilden klar för dig. Observera att om bidrag ska sökas hos Naturvårdsverket måste samtliga steg (avsnitt) i mallen bedömas. Detta även om ansvar inte anses föreligga i vissa delar.

Den här mallen följer strukturen hos den mall som finns i Kvalitetsmanualen (Manual förorenade områden, utgåva 14:1, 2021), men har i vissa delar förenklats för att bli mer användarvänlig. De exempeltexter som finns i mallen är just förslag på formuleringar. Exemplet är alltså inte uttömmande, utan det kan vara så att omständigheterna i det enskilda fallet kan innebära att en annan formulering blir aktuell. Detsamma gäller de domar som hänvisas till. Mallen utgår från 10 kap. miljöbalken i dess äldre lydelse. Detta eftersom det än så länge är vanligast att vi utreder föroreningar som har uppkommit före den 1 augusti 2007.

Det är viktigt att du innan du riktar ett föreläggande mot någon eller ansöker om bidrag hos Naturvårdsverket ser över din ansvarsutredning och uppdaterar den vid behov. Skriv ut när den senast sågs över.

Hur du använder mallen

I mallen används tre varianter av text. Dessa används enligt följande:

- Normal text – Standardtext som oftast kan lämnas kvar
- Understruken text – Förslag på formulering, överväg om den ska vara kvar
- *Kursiverad text* – Hjälptext som ska tas bort

Kom ihåg att mallen utgår från 10 kap. miljöbalken i dess äldre lydelse. Ska du tillämpa 10 kap. miljöbalken i dess nuvarande lydelse måste du ändra laghänvisningarna.

Ansvarsutredning inför *utredning/åtgärd* avseende avhjälpandeåtgärder vid *Verksamheten* på fastigheten XX i XX kommun

1. INLEDNING

- *Beskriv kort varför ansvarsutredningen har tagits fram och vad den har för syfte.*
- *Vilken myndighet har tillsynsansvaret enligt miljötillsynsförordningen?*
- *Beskriv kort kommunens/länsstyrelsens (tillsynsmyndighet enligt miljötillsynsförordningen) arbete med förorenade områden för att sätta ansvarsutredningen i ett sammanhang. Hänvisa till miljömålen och redogör för varför objektet är prioriterat.*
- *Sammanfatta de viktigaste slutsatserna i ansvarsutredningen.*

Exempeltext 1

Eftersom verksamheten är nedlagd före 1 juli 1969 är det enligt 2 kap. 29 och 31 §§ miljötillsynsförordningen (2011:13) kommunen som är tillsynsmyndighet för det förorenade området.

Exempeltext 2

Eftersom det är fråga om en tillståndspliktig verksamhet och verksamheten är nedlagd efter 1 juli 1969 och tillsynen inte har överlåtits till kommunen är det enligt 2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen (2011:13) länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet för det förorenade området.

Det kan finnas fler alternativ än exemplen ovan. Om det exempelvis är fråga om en verksamhet som inte är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) är det kommunen som är tillsynsmyndighet. Om det är en pågående verksamhet som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen är länsstyrelsen tillsynsmyndighet. Observera att tillsynsansvaret kan påverkas av om länsstyrelsen har överlåtits tillsynsansvaret till kommunen.

Du kan ta hjälp av länsstyrelsernas juristsamverkansgrupps tillsynsmyndighetsväljare för att avgöra vilken myndighet som har tillsynsansvaret för det förorenade området. Den hittar du [här](#).

2. MILJÖBALKEN

Detta avsnitt ska innehålla en kort redogörelse för relevanta lagrum.

- *Redogör för vilken version av miljöbalken (MB) som tillämpas i ansvarsutredningen. (Vanligast är att 10 kap. MB i dess äldre lydelse, det vill säga före den 1 augusti 2007, ska tillämpas.)*
- *Beskriv kort relevanta lagrum, exempel nedan.*

Reglerna om ansvar finns i 2 kap. 8 § miljöbalken (1998:808), förkortad MB och i 10 kap. MB. Av 2 kap. 8 § MB framgår att den som orsakar skada eller olägenhet för miljön ansvarar för att avhjälpa den och ansvarets omfattning preciseras i 10 kap. MB.

10 kap. MB ändrades år 2007, men enligt övergångsbestämmelserna ska äldre bestämmelser tillämpas när det gäller utsläpp före den 1 augusti 2007 eller verksamheter som har avslutats före denna tidpunkt. Vad som anges nedan avser därför miljöbalken i dess äldre/nuvarande lydelse. Om

föreningen har uppkommit på grund av händelser som skett både före och efter den 1 augusti 2007 är 10 kap. MB tillämpligt i sin lydelse både före och efter detta datum.

10 kap. MB i dess äldre lydelse (den hittar du [här](#))

- I 10 kap. 2 § MB regleras verksamhetsutövarens ansvar för efterbehandling.
- I 10 kap. 3 § MB regleras fastighetsförvärvarens subsidiära ansvar för efterbehandling.
- Av 10 kap. 4 § MB framgår att efterbehandlingen ska ske i skäligen omfattning.
- I 10 kap. 5 § MB regleras fastighetsägarens kostnadsansvar för värdeökning.
- Av 10 kap. 6 och 7 §§ MB framgår att ansvaret är solidariskt om det finns flera verksamhetsutövare eller fastighetsförvärvare som är ansvariga.
- I 10 kap. 8 § MB regleras fastighetsägarens kostnadsansvar för nyttiga utredningskostnader.

10 kap. MB i dess nuvarande lydelse

- I 10 kap. 2 § MB regleras verksamhetsutövarens ansvar för avhjälpande.
- I 10 kap. 3 § MB regleras fastighetsförvärvarens subsidiära ansvar för avhjälpande.
- Av 10 kap. 4 § MB framgår att avhjälpandet ska ske i skäligen omfattning.
- Av 10 kap. 6 och 7 §§ MB framgår att ansvaret är solidariskt om det finns flera verksamhetsutövare eller fastighetsförvärvare som är ansvariga.
- I 10 kap. 9 och 10 §§ regleras fastighetsägarens kostnadsansvar för värdeökning och nyttiga utredningskostnader.

I 9 kap. 1 § MB definieras miljöfarlig verksamhet. Av 2 punkten framgår bland annat att med miljöfarlig verksamhet avses användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten.

Om förvaringsfall konstateras och krav ska ställas med anledning av detta ska även följande paragrafer anges:

- 2 kap. 3 och 7 §§ MB (skyddsåtgärder respektive rimlighetsavvägning)
- 26 kap. 9 och 22 §§ MB (tillsynsmyndighetens rätt att förelägga och föreläggande om utredning)

3. FÖRORENAT OMRÅDE

I detta avsnitt ska en beskrivning av det förorenade området göras.

Följande bör ingå i utredningen:

- *Konstaterad förorening (annars kan inte 10 kap. MB tillämpas).*
- *Miljömässigt motiv till att arbeta med området, riskklassning (prioriterat = RK 1 eller akut objekt).*
- *Beskrivning av det förorenade området allmänt utifrån geografi, geologi, topografi. Ange vilka fastigheter som berörs, fastighetsbeteckningar och ägare. Ange vad som finns på fastigheterna i form av bostäder, industrier, lokaler för vård och utbildning och så vidare samt skyddsvärden som till exempel kulturminnesmärkta områden. Komplettera gärna beskrivningen med flygfoton och kartor etcetera.*
- *Redogör kortfattat för detaljplanens och översiktsplanens bestämmelser för området samt vilka exploateringsförutsättningar som föreligger.*

- *Beskriv det förorenade objektet närmare. Finns föroreningarna i mark, vatten och/eller sediment, byggnad och/ eller anläggning?*
- *Beskrivning av aktuella föroreningar; ämnen, farlighet, omfattning, spridningsförutsättningar med mera.*
- *Ange vilken förorening som är dimensionerande (det vill säga är avgörande för att efterbehandling behövs).*
- *Beskrivning av när, hur och varför föroreningen har uppstått.*
- *Redogör för den eller de som bidragit till föroreningens uppkomst och i vilken omfattning.*
- *Beskrivning av varför objektet behöver undersökas eller åtgärdas, vad hotas?*
- *En kort sammanfattning av eventuellt gjorda utredningar och undersökningar.*
- *Beskriv, om möjligt, vilka åtgärder som är aktuella (reparativa eller preventiva) och åtgärds mål.*
- *Ange, om möjligt, kostnadsuppskattningar för olika åtgärdsalternativ.*

Underlag som kan behövas för att beskriva föroreningsituationen:

- *MIFO-resultat*
- *Undersökningsresultat*
- *Rapporter*
- *Arkivgenomgång*
- *Intervjuer*
- *Tillstånd och myndighetshandlingar*
- *Regionalt program*

4. VERKSAMHETSUTÖVARANSVAR ENLIGT 10 KAP. 2 § MB

Det här avsnittet ska innehålla en beskrivning och bedömning av vilka verksamhetsutövare som kan komma ifråga för ansvar. Beskrivningen ska resultera i en kedja där respektive förorening kopplas till en verksamhet, som kan kopplas till ett företag (en juridisk person) eller till en fysisk person. Hänvisning bör löpande ske till praxis, förarbeten och vägledningsmaterial för att understödja tillsynsmyndighetens tolkning av ansvarsreglerna.

Följande bör framgå av utredningen:

- *Är det fråga om nedlagd eller pågående verksamhet som förorenat?*
- *Om nedlagd, är verksamheten avslutad före den 30 juni 1969? (I så fall kan inget verksamhetsutövaransvar utkrävas.)*
- *Vem eller vilka kan betraktas som verksamhetsutövare?*
- *Förteckning över identifierade verksamhetsutövare med organisations- och/eller personnummer. Ange verksamhetstid och rita gärna en tidsaxel eller tabell för att illustrera, se förslag på tabell nedan.*
- *Vilket bidrag till föroreningen kan respektive verksamhetsutövare ha haft? Beskriv processerna respektive bolag använt i sin verksamhet.*
- *Hur ser företagshistoriken ut? Bolagsförvärv, inkråmsförvärv, fusioner, delningar, organisationsnummer, associationsformer med mera.*

- Förekommer det likvidationer eller konkurser (datum för inledande och avslut)?
- Vid likvidation, behöver följande anges:
 - Fanns kännedom om föreningarna när bolaget likviderades?
 - Har likvidationen utförts på ett illojalt sätt? Se avsnitt 5.4.3 i Naturvårdsverkets Rapport 6501. Den hittar du [här](#).
 - Har utskiftning av tillgångarna ägt rum?
- Är ansvaret solidariskt?

Underlag som kan behövas:

- Utdrag ur näringslivsregistret, historiska registreringsbevis som visar namnbyten
- Årsredovisningar
- Myndighetsbeslut
- Produktionsinformation
- Tillstånd
- Deklarationer och taxeringsuppgifter
- Uppgifter om fastighetsägande
- Bygglovsansökningar

4.1 Beskrivning

Exempel på tabell över verksamhetsutövare som bidragit till föreningssituationen

Namn	Org. nr.	Verksamhetstid	Kommentar	Status
Glasindustrin AB	123456-7890	1926-1958	Glasbruk med tillverkning av prydnads- och hushållsprodukter.	Konkurs
Glasbruket AB	345678-9012	1960-	Köp av byggnader och industritillbehör. Övertagande av viss personal. Fortsatt tillverkning av prydnads- och hushållsprodukter.	Pågående

4.2 Bedömning

Exempeltext 1

Ansvar kan enligt 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken, förkortas MP, endast åläggas de verksamhetsutövare som har bedrivit verksamhet efter den 30 juni 1969. Bolaget xxx har bedrivit verksamheten xxx på fastigheten xxx. Länsstyrelsen/kommunen bedömer att verksamheten har bidragit till föreningssituationen, men den faktiska driften av xxxverksamheten har upphört den xxx, vilket innebär att det inte är möjligt att utkräva något ansvar för avhjälpande/efterbehandling av verksamhetsutövaren.

Exempeltext 2

Bolaget xxx har bedrivit verksamheten xxx på fastigheten xxx. Länsstyrelsen/kommunen bedömer att verksamheten har bidragit till föreningssituationen och att den faktiska driften av verksamheten har pågått till och med xxx, det vill säga efter den 30 juni 1969. Bolaget xxx ska därmed anses ha ett ansvar för avhjälpande/efterbehandling.

5. FASTIGHETSFÖRVÄRVARENS SUBSIDIÄRA ANSVAR ENLIGT 10 KAP. 3 § MB

Det här avsnittet ska innehålla en beskrivning och bedömning av de fastighetsförvärvare som kan komma ifråga för ansvar. Hänvisning bör löpande ske till praxis och förarbeten samt vägledningsmaterial för att understödja tillsynsmyndighetens tolkning av ansvarsreglerna.

Följande bör framgå av utredningen:

- *Fastighetsbeteckning*
- *Fastighetsägare (utdrag ur fastighetsregistret eller, om överlåtelse har skett som ej har registrerats i registret, uppgift om nuvarande ägare och utredning om fångeskedjan från den senast lagfarne ägaren). Rita gärna en tidsaxel eller tabell för att illustrera, se exempel nedan.*
- *Förvärvsdatum (Ansvar blir aktuellt endast vid förvärv den 1 januari 1999 eller senare).*
- *Typ av fång*
- *Fastighetstyp*
- *Uppgift om eventuell kännedom om föreningen hos fastighetsförvärvare eller om föreningen var sådan att förvärvaren borde ha upptäckt den. Av betydelse är bland annat om det är fråga om en industrifastighet eller en privatbostadsfastighet.*
- *Är ansvaret solidariskt?*

5.1 Beskrivning

Om den förenade fastigheten har förvärvats genom köp, byte eller gåva, tillskott till ett bolag eller en förening, eller utdelning eller skifte från ett bolag eller en förening kan var och en som har förvärvat den bli ansvarig för efterbehandling. Detta gäller även den förvärvare som inte längre äger fastigheten. En förutsättning är att förvärvet har skett den 1 januari 1999 eller senare. I tabellen nedan redogörs för samtliga förvärv av nu aktuella fastigheter från den 1 januari 1999 samt det förvärv som skett senast dessförinnan.

Exempel på tabell över förvärvare av de fastigheter som nu är förenade

Fastighetsbeteckning	Fastighetsförvärvare	Fångdatum	Fångtyp	Fastighetstyp
<i>Fastigheten 2:1</i>	<i>Fastighetsköparen AB</i>	<i>1976-03-01</i>	<i>Köp</i>	<i>Industrienhet</i>
	<i>Fastighetsbolaget AB</i>	<i>1999-01-05</i>	<i>Fastighetsre glering</i>	
	<i>Fastighetsköparen AB</i>	<i>2008-05-25</i>	<i>Köp</i>	
<i>Fastigheten 3:1</i>	<i>Kommunen</i>	<i>1992-12-31</i>	<i>Köp</i>	<i>Hyrehusenhet</i>

5.2 Bedömning

Fastighetsförvärvarens ansvar är subsidiärt i förhållande till den eller de verksamhetsutövare som gett upphov till föreningssituationen. Detta innebär att det i grunden måste finnas ett verksamhetsutövaransvar för att fastighetsförvärvaren i sin tur ska kunna åläggas ansvar.

Fastighetsförvärvarens ansvar är begränsat till föreningar på dennes fastighet även om det inte är uteslutet att det i undantagsfall skulle kunna sträcka sig längre än så. Fastighetsförvärvarens ansvar kan aldrig bli större än verksamhetsutövarens.

Exempeltext 1

Om det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta den efterbehandling som behöver ske, kan den som förvärvat den förorenade fastigheten i stället bli ansvarig. För att den som har förvärvat en förorenad fastighet ska bli ansvarig krävs att det i grunden finns ett ansvar för verksamhetsutövaren eftersom fastighetsförvärvarens ansvar aldrig kan bli större än verksamhetsutövarens ansvar, se proposition 2006/07:95 sidan 103. Eftersom XXXverksamhet inte har varit i faktisk drift efter den 30 juni 1969 och det därmed saknas verksamhetsutövaransvar kan det inte heller bli fråga om något ansvar för fastighetsägaren i nu aktuellt ärende. Se även MÖD 2014:14.

Exempeltext 2

Verksamhetsutövaransvar har konstaterats och det finns i nuläget inget som tyder på att verksamhetsutövaren inte kan bära kostnaderna för ansvaret. Eftersom fastighetsförvärvarens ansvar är subsidiärt till verksamhetsutövaransvar och solidariskt ansvar inte kan göras gällande mellan de olika ansvarskategorierna saknas det i nuläget förutsättningar att utkräva ansvar av någon fastighetsförvärvare.

Exempeltext 3

Förvärv av fastigheten XX har skett genom köp efter den 31 december 1998 och XXXverksamheten som har gett upphov till föroreningarna på fastigheten har bedrivits efter den 30 juni 1969. De verksamhetsutövare som har konstaterats ha ett ansvar för avhjälpande av föroreningarna kan inte bära sitt ansvar till följd av att bolagen har försatts i konkurs. Därmed aktualiseras det subsidiära ansvaret för fastighetsförvärvaren. Fortsätt med att bedöma ansvaret för fastighetsägaren i det enskilda fallet.

6. SKÄLIGHETSBEDÖMNING ENLIGT 10 KAP. 4 § MB

Det här avsnittet ska innehålla en bedömning av ansvarets omfattning för de verksamhetsutövare eller fastighetsförvärvare som under utredningen har bedömts ha ett ansvar, en så kallad skälighetsbedömning. Skälighetsbedömningen görs i två steg. Först bedöms miljövårdsåtgärderna sedan bedöms adressatens andel. Hänvisning bör löpande ske till praxis och förarbeten samt vägledningsmaterial för att understödja tillsynsmyndighetens tolkning av ansvarsreglerna. Du kan ta hjälp av länsstyrelsernas juristsamverkansgrupps PM om skälighet. Den hittar du [här](#).

Observera att skälighetsbedömningen skiljer sig åt beroende på om ansvarsutredningen har gjorts inför utredning eller inför åtgärd. Detta eftersom avhjälpandeansvaret sällan jämkas i utredningsfas medan jämkning är mer vanligt i åtgärdsfas, framför allt utifrån den så kallade tidsaspekten.

6.1 Miljövårdsåtgärd, steg ett i skälighetsbedömningen

Följande bör framgå av utredningen:

- *Miljömässigt motiverat (föreningstyp, föreningsnivå, hur omfattande bör efterbehandlingen vara och vilka kvarvarande föreningsrisker kan accepteras).*
- *Om det är aktuellt med krav på utredningar, undersökningar eller åtgärder.*
- *Resonemang om MKM och KM - åtgärds mål*
- *Tekniskt möjligt (vilken efterbehandlingsåtgärd bör väljas?)*

- *Ekonomiskt rimligt (kostnads- nyttoanalys)*

6.2 Adressatens andel, steg två i skälighetsbedömningen

Följande bör framgå av utredningen:

- *När inträffade föroreningen (tidsaspekten är mycket betydelsefull)*
 - *Före eller under 1950-talet*
 - *1960 fram till 1969*
 - *Efter 1969*
- *Skyldigheten att förhindra förorening*
 - *Tillstånd och villkor*
 - *Förelägganden*
 - *Lagefterlevnad*
 - *Egenkontroll*
- *Omständigheter i övrigt*
 - *Branschpraxis*
 - *Informella åtaganden*
 - *Exploatering*
- *Den ansvariges bidrag – Observera att om den ansvarige endast har bidragit i begränsad mån ska det beaktas vid skälighetsbedömningen.*

Underlag som kan behövas:

- *Tillstånd och andra myndighetsbeslut eller skrivelser*
- *Utredningar, historik och intervjuer*
- *Allt annat material som använts i ansvarsutredningen*

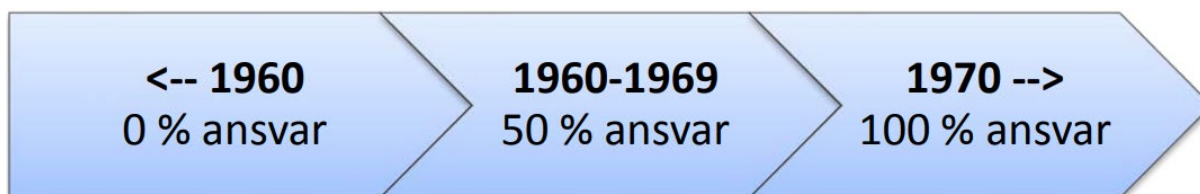
Exempeltext 1

Eftersom det i nuläget är fråga om ansvaret för utredningar av föroreningssituationen saknas det skäl att jämkas ansvarets omfattning, se bland annat MÖD 2008:11.

Exempeltext 2

Enligt rättspraxis jämkas ansvaret för åtgärder av föroreningar som skett innan år 1960 till noll, ansvaret jämkas delvis för föroreningar som inträffat under 1960-talet medan ansvaret för föroreningar som inträffat efter 1960-talet inte jämkas alls, se bland annat MÖD 2010:18 eller MÖD 2010:24. Endast så kallade föroreningsår, det vill säga verksamhetsår som resulterat i förorening som behöver åtgärdas, ska beaktas. Länsstyrelsen bedömer att ansvaret för de föroreningar som inträffat under 1960-talet bör jämkas till 50 procent.

Bild som illustrerar den så kallade 0/50/100-regeln som har föreslagits av Länsstyrelsernas juristsamverkansgrupp i PM om skälighet.

Beräkningsverktyg för 0/50/100-regeln hittar du [här](#).

Exempel på tabell över verksamhetsutövaransvar efter jämkning med hänsyn till tidsaspekten

Ansvarig	Totalt antal förorenande år	Ansvar med hänsyn till tidsaspekten	Preliminär kostnad
Glasindustrin AB, 123456-7890	20	20 %	4 000 000 kr
Glasbruket AB, 345678-9012	7	5 %	1 000 000 kr

7. FÖRVARINGSFALL 9 KAP. MB

Även om den verksamhet som gett upphov till den ursprungliga föroreningen inte längre bedrivs kan verksamhet anses bedrivs i fråga om så kallade förvaringsfall. Det är oftast fastighetsägaren som ansvarar vid förvaringsfallen och detta oavsett förvärvstidpunkt. Krav på fastighetsägare såsom verksamhetsutövare (för förvaringen) kan ställas med stöd av 2 kap. 3 och 7 §§ samt 9 kap. MB. Hänvisning bör löpande ske till praxis och förarbeten samt vägledningsmaterial för att understödja tillsynsmyndighetens tolkning av ansvarsreglerna. Du kan ta hjälp av länsstyrelsernas juristsamverkansgrupps PM om förvaringsfall. Den hittar du [här](#).

Underlag som erfordras vid förvaringsfall:

- Indikationer på att förvaringsfall föreligger, det vill säga att en pågående miljöfarlig verksamhet kan anses bedrivs.
- Fastighetsbeteckning
- Fastighetsägare (utdrag ur fastighetsregistret som utvisar lagfaren ägare eller, om överlåtelse har skett som ej har registrerats i registret, uppgift om nuvarande ägare och utredning om fångeskedjan från den senast lagfarne ägaren).
- Eventuella skyddsåtgärder för att undvika skada.

För så kallade renodlade förvaringsfall (fysiskt avskild förvaring) gäller att de inte omfattas av bestämmelserna om förorenade områden i 10 kap. MB i dess äldre lydelse och de utgör inte föroreningskador enligt kapitlets nya lydelse. Det har ju i dessa fall (ännu) inte uppstått någon förorening. I stället är det fråga om en pågående miljöfarlig verksamhet för vilken krav kan ställas på preventiva skyddsåtgärder enligt hänsynsreglerna i 2 kap. MB. Kraven kan ställas på den som äger fastigheten eller annars förfogar över det förvarade.

Miljööverdomstolen uttalade i MÖD 2010:10 följande om begreppet förvaringsfall: "I de så kallade "förvaringsfall" som förekommer i praxis enligt miljöskyddslagen och miljöbalken har ansvaret gällt att vidta försiktighetsåtgärder vid förvaring av avfall eller annat material som skulle kunna påverka omgivningen. Förvaringen har setts som en sådan pågående användning av mark eller byggnader som omfattas av definitionen av miljöfarlig verksamhet. Det är den som haft rådighet över förvaringsverksamheten - ofta fastighetsägaren - som betraktats som verksamhetsutövare. Gemensamt för förvaringsfallen enligt både miljöskyddslagen och miljöbalken har varit att det förvarade avfallet eller materialet har varit väl avgränsat från omgivningen. Det har varit inneslutet i tunnor (Miljööverdomstolens dom 2009-03-03 i mål M 7733-08), legat i en urinbrunn (RÅ 1997:12) eller i cisterner (Koncessionsnämndens beslut B 31/91) eller det kan ha varit upplagt i väl avgränsade högar. I kommentaren till miljöbalken (Miljöbalken. En kommentar, Bengtsson m.fl.) används begreppet "renodlade förvaringsfall" (se t.ex. s. 10:5, stycke 3, s. 10:13 stycke 2). Med detta uttryck får också förstås en fysiskt avskild förvaring av detta slag (understrykningar)."

Om utläckage har förekommit kan denna text användas. Ansvaret enligt 10 kap. MB bör i övrigt bedömas under avsnittet "verksamhetsutövaransvar".

Exempeltext

Om det har skett en förvaring och det har skett ett utläckage av miljöfarliga ämnen till omgivningen så är det inte fråga om ett så kallat renodlat förvaringsfall. Av miljöbalkens förarbeten framgår att sådana förvaringsfall, det vill säga förvaringsfall som har medfört förorening, ligger inom tillämpningsområdet för 10 kap. MB (se proposition 1997/98:45, del 2, sidan 118). Detta gäller då för deponier med utläckage av föroreningar, men även när förorenade massor i en deponi har sammanblandats med kringliggande mark, eftersom de förorenade massorna då inte är väl avgränsade från omgivningen. Av rättspraxis framgår också att 10 kap. MB ska tillämpas på sådana deponier. Den som utövat den miljöfarliga verksamheten som gett upphov till deponin är alltså i sådana fall ansvarig för att åtgärda den när ansvaret inte avhärts till annan, även om någon annan nu äger och förfogar över själva deponifastigheten (se bland andra MÖD 2010:10, 2010:11 och 2010:17).

8. VÄRDEÖKNING ENLIGT 10 KAP. 5 § MB

Ta i ansvarsutredningen ställning till om någon fastighetsägare kan behöva svara för värdeökning. Så kallad "obehörig vinst" baserad på att någon annan än fastighetsägaren utför och bekostar en efterbehandlingsåtgärd. Detta är endast nödvändigt om bidrag ska sökas hos Naturvårdsverket och krävs först i åtgärdsfas.

En värdering av fastigheten/-erna ska alltid göras inför åtgärd av en av Samhällsbyggarna auktoriserad fastighetsvärderare med generell auktorisation, värderingsdokumentet ska bifogas ansvarsutredningen. Huvudmannen ansvarar för värderingen.

Värderingen ska innehålla följande information om respektive berörd fastighet.

- *Uppgift om fastighetsägare och eventuellt organisationsnummer.*
- *Uppgift om köpeskilling. Om det har gått en längre tid sedan fastigheten förvärvades ska värderingen också inkludera en uppräkningsmed hänsyn till den allmänna inflationen.*
- *Fastighetens marknadsvärde vid följande tidpunkter: i anslutning till förvärvet, innan åtgärd samt efter åtgärd.*
- *Bedömning om huruvida fastigheten har köpts till reducerat pris på grund av föroreningen eller inte. För denna bedömning krävs en utförlig redogörelse som inkluderar en jämförelse med marknadsvärdet på liknande fastigheter i samma geografiska område vid tidpunkten för köpet, samt om och hur andra faktorer än föroreningen kan ha föranlett ett lägre pris.*

- *Redogörelse för eventuell värdeökning som uppstår på grund av åtgärden. Med den oberoende värderingen som underlag ska tillsynsmyndighet och länsstyrelsen redovisa om det uppstår en värdeökning och, i förekommande fall, göra en bedömning av om fastighetsägaren kan förpliktas att svara för den värdeökning som åtgärderna medför. Om köpeskillingen för fastigheten inte reducerats med anledning av föreningen, ska skälighetsaspekten i ovannämnda bestämmelse beaktas och värdeökningen ska som utgångspunkt inte belasta fastighetsägaren.*

9. NYTTIGA UTREDNINGSKOSTNADER ENLIGT 10 KAP. 8 § MB

Ta ställning till om någon fastighetsägare kan behöva svara för nyttiga utredningskostnader. Så kan till exempel vara fallet om fastighetsägaren önskar exploatera fastigheten eller utföra mer omfattande markarbeten på den. Observera att den här bestämmelsen gäller trots frihet från ansvar för verksamhetsutövaren och fastighetsförvärvaren (10 kap. 2 och 3 §§ MB).

10. SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Det här avsnittet ska innehålla en kort sammanfattning av samtliga bedömningar som har gjorts i ansvarsutredningen. Redovisa tydligt vem eller vilka som har bedömts ha ett ansvar och ansvarets omfattning. Ingenting nytt ska tillkomma här.

11. REFERENSLISTA

Här redogör du för allt material som använts vid framtagandet av ansvarsutredningen. Detta så att uppgifterna kan kontrolleras och verifieras av till exempel den som pekas ut som ansvarig. Bilägg gärna delar av underlagsmaterialet som bilagor till ansvarsutredningen. Kom också ihåg att diarieföra och arkivera allt material som har använts för att ta fram ansvarsutredningen.